

Interessant broedgeval van Gierzwaluw

Op 13 juli 1982 belde ir. F. van Loo mij op dat hij reeds circa een week regelmatig een Gierzwaluw in een spreuwenkast aan zijn huis had zien in- en uitvliegen.

Op 31 juli 1982 was ik in de gelegenheid een kijkje te gaan nemen bij de heer Van Loo in de Boslaan te Hilversum. Inmiddels waren al heel wat Gierzwaluwen uit deze omgeving afgereisd, maar kon ik de dag tevoren toch nog een aantal boven Hilversum waarnemen.

Nadat wij ons op enige afstand in de tuin hadden opgesteld konden wij in ongeveer een uur tijd (van $\pm$ 12.00 - 13.00 uur) een Gierzwaluw twee maal in en uit de spreuwenkast zien gaan. Ongeveer ruim vijf minuten duurde het verblijf in de kast en bij de tweede maal kon ik duidelijk het gebedel van minimaal twee, wellicht meer, jongen horen.

Voor zover mij bekend broeden in een omtrek van zeker 1000 m nergens Gierzwaluwen.

Dit geïsoleerde broedgeval van de Gierzwaluw was in verschillende opzichten een merkwaardig geval. De vogels waren nauwelijks op te merken omdat ze slechts enkele malen per dag de nestkast schenen te bezoeken, maar bovendien omdat ze dit zo vreselijk rap deden dat ze nauwelijks opvielen. Ook de plaats scheen ons zeer ongebruikelijk, want de Boslaan in Hilversum ligt in een der bosrijkste wijken van westelijk Hilversum en grenst direct aan het grote bosgebied van het Spanderswoud en de 's-Gravelandse buitenplaatsen met hun vele oude geboomten. Het broeden van Gierzwaluwen in holle bomen, zoals dit wel in de literatuur wordt vermeld, is nog maar een heel klein stapje verder en dit acht ik in deze omgeving dan in de toekomst niet voor geheel onmogelijk.

Zwarte pijl wijst nestkast aan waarin Gierzwaluwen broeden. Hilversum, 31 juli 1982.
Foto: Jaap Taapken.

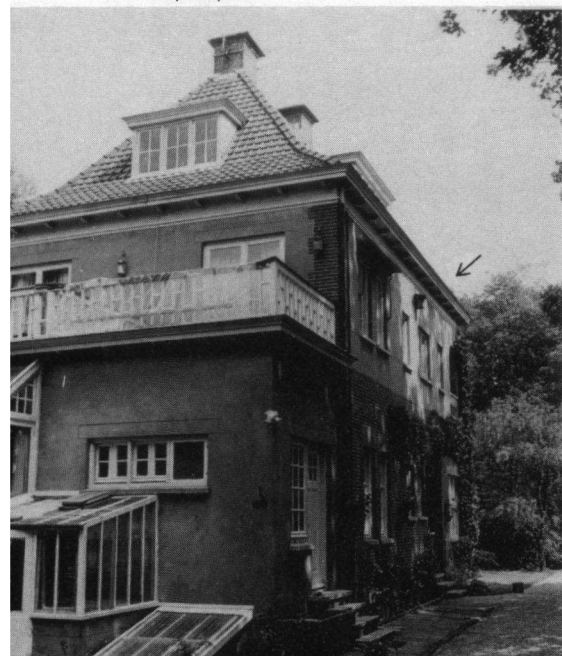
Spreuwenkast onder de dakrand, waarin Gierzwaluwen nestelden. Hilversum, 31 juli 1982.
Foto: Jaap Taapken.

Bovendien leek het ons een vrij laat broedsel, daar een groot aantal vogels reeds was vertrokken toen er nog jongen in dit nest waren. De heer Van Loo meent trouwens dat de jongen de dag daarop, 1 augustus, zijn uitgevlogen.

Naderhand verstreekte de heer Van Loo wat aanvullende gegevens. In de kast lag een laag van 1 à 1½ cm strootjes, verdorde dennennaalden en een paar dunne (1 mm dikte) takjes. Het vliegkat bevond zich 6.85 m boven de begane grond, er was een vrije aanvliegruimte, het vliegkat had een diameter van 4,3 cm. De uitwendige maten van de kast waren bodem 14 x 14 cm, hoogte aflopend van 27 cm naar 25 cm, duimshout 2 cm dikte.

Bij het wegvliegen liet de Gierzwaluw zich als het ware eerst omlaagvallen, om dan tussen het geboomte te verdwijnen. Het vliegkat was zo goed als op het zuiden gericht. Voor het volgende broedseizoen zullen diverse andere kasten onder de dakgoot worden aangebracht om na te gaan aan welke soort kast de Gierzwaluwen de voorkeur geven. Bijgaande foto's verduidelijken de situatie.

Plucinski (1982) schrijft over tweede broedsels van de Gierzwaluw bij verlies van het eerste broedsel. In Goslar heeft men broedsels van de Gierzwaluw vastgesteld, waar de jongen op 11 of 12 september 1981 in de ouderdom van rond 47 dagen het nest verlieten. Mogelijk is het broedgeval van de Gierzwaluw in de spreuwenkast ook een tweede legsel geweest, doordat het eerste verstoord is geweest. Door renovatie verdwijnen, ook in de gemeente Hilversum, jaarlijks talloze gunstige broedkolonies van de Gierzwaluw (zie ook 'Het Vogeljaar' 30(1) : 45-46), waardoor ongetwijfeld een schaarste aan broedplaatsen zal zijn ontstaan. Temeer ook omdat Gierzwaluwen een hoge leeftijd kunnen bereiken

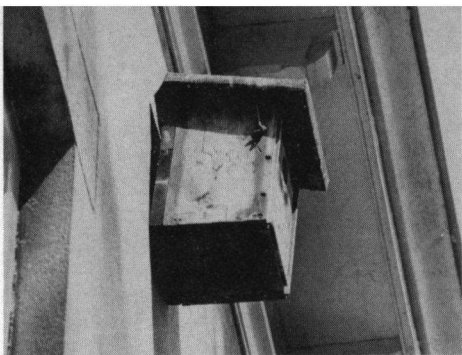
en daarbij broedplaatsen kunnen betrekken, die al sinds 'menseneugenis' door de vogels worden gebruikt.

Misschien zijn de plotselinge late pieken van doortrek ook de oorzaak van late broedgevallen. (Zie 'Het Vogeljaar' 12(6) : 381-382 & 28(2) : 57-61). Nu ik op 20 augustus 1982 plotseling 3 Gierzwaluwen ten zuiden van Amsterdam waarnam langs de weg Amsterdam-Utrecht, ter hoogte van enkele viaducten en de sportterreinen van de Sc. W.T.O. en op exact de zelfde plaats op diverse tijden van de dag ook de daaropvolgende dagen Gierzwaluwen waarnam, zoals 23 augustus 4 ex., 24 augustus 5 ex., 25 augustus 6 ex., 26 augustus 6 ex. verdacht ik de vogels ervan hier ergens in een viaduct te broeden. Want de plaats waar de vogels rondvlogen had ogenschijnlijk verder voor de vogels geen enkel voordeel (zoals luwte, insectenrijk of wat dan ook). Trouwens op de Hoorneboegse Heide ten zuiden van Hilversum zagen wij na enige weken geen meer gezien te hebben, plotseling op 22 augustus 1 ex., terwijl mijn vrouw op 27 augustus daar opnieuw enkele exemplaren waarnam. Doordat wij daarna met vakantie gingen hebben wij het verdere verblijf van de Amsterdamse vogels helaas niet kunnen volgen. Toch geeft ons een en ander te denken. Gierzwaluwen moeten meer en meer in de steden hun traditionele broedplaatsen prijsgeven. Ongetwijfeld zoeken ze naar goede alternatieve plaatsen. Zoals u regelmatig in 'Het Vogeljaar' kunt lezen blijven wij ons inspannen om nieuwe broedplaatsen voor de soort te creëren door het bevorderen van het aanbrengen van broedstenen en broedkasten.

Jaap Taapken

LITTERATUUR:

Plucinski, Alfons (1982): Ersatzbrut nach Jungenverlust beim Mauersegler (*Apus apus*). Ornithologische Mitteilungen 34 (6) : 140-142.

Close up van de sprauwenkast waarin de Gierzwaluwen broedden. Hilversum, 31 juli 1982.
Foto: Jaap Taapken.

Pleisterende Kraanvogel bij Blankenberge doodgeschoten

Op 26 november 1982 werd op het jachtterrein van de eigenaar van de Stockmanshoeve, de heer Floré, een jonge dode Kraanvogel aangetroffen. De vogel was door een lading hagel geveld. Omdat reden bestaat dat kwaad opzet in het spel is, is onmiddellijk een aanklacht tegen de onbekenden ingediend bij de verantwoordelijke boswachter Daniël Taecke. Diegene die nadere inlichtingen kan verschaffen ter opsporing van de dader(s) zal een hoge beloning ontvangen.

De opvallende doortrek van Kraanvogels, waarover wij reeds in ons vorige nummer meldde, is ook aan de Belgische kust niet ongemerkt voorbijgegaan. Bij Blankenberge bleven verscheidene groepjes pleisteren, waaronder een familie van twee volwassen en een jong exemplaar. Dit laatste exemplaar bleek bij de telling op 25 november 1982 te zijn verdwenen.

De ook in België wettelijk beschermde Kraanvogel werd volkomen zinloos neergeknald. Dit gebeuren zal bijzonder zwaar moeten worden gestraft. Het geval in de Uitkerkse Polder in West-Vlaanderen staat niet op zichzelf, want ook op andere plaatsen in België werd op Kraanvogels geschoten.

Zie ook 'Het Nieuwsblad' van 29 november 1982.

J.T.

Uitkerkse Polder bij Blankenberge, 25 november 1982. Deze Kraanvogel in jeugdkleed werd door natuurliefhebbers doorzeefd met hagel in het lichaam gevonden.

Foto: Johan Van Gompel

